

the

TABBA

files

1937. Dhr. J. Gosschalk (voor zover bekend geen familie van), in de jaren twintig en dertig van de vorige eeuw nog trots voorzitter van de onafhankelijke Amsterdamse Voetbalbond (AVB), later ernstig gebrouilleerd met dit orgaan, verhaalt veelvuldig over zijn ervaringen als scheidsrechter. In het Amsterdamse voetbalweekblad Sportweek, maart 1937, lezen we zo: *"Trouwens, het is wel typisch, dat een buitenlandsche voetbalbond van den scheidsrechter eischt, dat hij in staat is in correcte landstaal het voorgevallene te rapporteren. Wel een bewijs, dat men ook daar aan de educatie van de arbiter veel belang hecht. In mijn veeljarige scheidsrechterlijke practijk heb ik de overtuiging gekregen, dat velen, die een lagere maatschappelijke positie bekleeden, gauw geneigd zijn des Zondags in het veld 'n zekeren machtswellust te demonstreren, die den wedstrijd en het spel natuurlijk niet ten goede komt. Men vergete voorts niet, dat een scheidsrechter een geboren leider moet zijn, niet alleen op het voetbalveld, ook in het dagelijksch leven."*

Trainer droogt arbiter af

Van onze sportredactie

AMSTERDAM, zondag

Na afloop van de in de tweede klasse K.N.V.B.-afdeling Amsterdam gespeelde wedstrijd Taba-Argonaut op het sportpark Drieburg, is arbiter Hens, die deze wedstrijd leidde, in zijn kleedkamer door de trainer van Taba, de heer Bakker, in elkaar geslagen.

De trainer was het niet eens met de beslissingen van de scheidsrechter, die een speler van Taba uit het veld zond en één speler een officiële waarschuwing gaf.

De heer Hens, die 5 à 6 keer de heer Bakker had verzocht zijn kleedkamer te verlaten, liep een blauw oog en een bloedneus op.

De Taba files. Alles over de verloren, maar stilaan teruggevonden geschiedenis van de Amsterdamse voetbalclub afc Taba. Opgericht door employees uit de Amsterdamse tabakhandel in de crisisjaren dertig. Eén ding lijkt zeker: Taba werd gefinancierd vanuit deze hoek. Dus ook al is Taba sinds 2016 rookvrij, zo af en toe werpen we een trotse blik op die levendige handel in en rondom de Nes. Verder ook zeker over het wel en wee in de Amsterdamse Voetbalbond, Amsterdamse Kantoor Voetbalbond, Amsterdamse Volks Voetbal bond, et cetera. Over het nu vergeten systeem 1-2-3-5 (vijf aanvallers dus, van Gaal keerde 't gewoon om), het verbod op wisselerspelers, de weerzin tegen het gebruik van een libero en het taboe op betalingen aan spelers. Regelmatig ook over de sores van het scheidsrechters bestaan. Verschillende verhalen en anekdotes zijn de afgelopen jaren al opgeschreven, en kun je op internet vinden door bijvoorbeeld te zoeken op "Adje Gerritse, international bij de Tabakkers" (nul nummer van de Taba files), "Taba en het wonder van Zuilen" of "de zeven levens van ome Harry" (verwerkt in latere nummers). Hopelijk heb je veel plezier aan de in de Taba files willekeurig en anekdotisch gepresenteerde verhalen.

Beroepsrookers achter hun melkfleschjes

Linksboven, molest scheidsrechter, 1974. Rechtsboven, speciale beroepen Amsterdamse tabakshandel, 1933

the

TABBA

files

1934. Wat vooraf ging. Leo Horn, één van Nederlands grootste internationale scheidsrechters, floot zijn eerste wedstrijd, tussen Blauw Wit 9 en Taba 2 adspiranten, in 1934, een jaar na de oprichting van Taba. In de Volkskrant, 1995, lezen we: *“Zijn eerste wedstrijd als scheidsrechter was een mislukking, blijkt uit overlevering. Horn floot aarzelend en toen hij eindelijk eens krachtig op zijn fluit blies vroeg een speler hem: ‘En waarom fluit u nu weer, meneer.’ ‘Omdat ik heb besloten dat de wedstrijd is afgelopen, jong’, ‘Uw beste beslissing van de middag meneer’.* Eerder lasen we dat Taba spits Jim “Jumbo” Grigoleit (later bekend geworden als eerste Taba Ajacied) tijdens deze wedstrijd aanvoerder van het Taba team was. In dit eerste nummer... een foto van dit team, eind 2017 opgedoken. Maar eerst hoe.

1931. Jozef Frans Terbrack (vanaf nu Joop), geboren in 1890, tabakskeurmeester van beroep, neemt op 12 augustus met zijn vrouw Jeanne en hun naar hen vernoemde tweeling en hun jongere zoons Piet en Chris intrek op de bovenste twee verdiepingen van Oudezijds Voorburgwal 221 (WOZ waarde anno 2018 > 1.000.000,00 €). Aan de rand van de “Tabakshoek”, een gebied dat al een kleine eeuw wordt begrenst door het Rokin, de Oudezijds Voorburgwal, Grimburgwal, en Damstraat. Veilinghuizen, makelaarskantoren, toonzalen en aan tabak verwante bedrijvigheid. Het gezin zal er ruim twintig jaar wonen. Tabakshandel de Bruine en Sanders resideert op de eerste twee verdiepingen.

Hierboven, Amsterdam 1933. Het gele vlak rondom de Nes betreft de zogenaamde “Tabakshoek”. Rechtsonder de Tabavelden sinds 1976. De twee rode stippen zijn de woonadressen van de familie Terbrack: vanaf 1931 Oudezijds Voorburgwal 221, vanaf 1954 Sloterveerlaan 72 (op foto nog polder, links midden). Nog later verhuist het gezin naar Amstelveen.

the

files

De familie Terbrack zou nooit in relatie zijn gebracht met Taba als de jongste telg Christiaan, geboren in 1920, zich in 1941 niet had laten overschrijven naar voetbalclub Shell. Want het mocht dan wel oorlogstijd zijn, de KNVB (de AVB was daar in 1940 –waarschijnlijk- op verzoek van onze burens in opgegaan) en haar administratie was mogelijk flekkelozer dan ooit. In het weekblad “Sport in en rondom Amsterdam”, van de indertijd bekende journalist Kick Geudeker, is de overschrijving opgetekend, temidden van tientallen anderen.

Muiderberg.
186 C. Terbrack van Taba naar Shell.
187 P. M. N. Kriek van WMC naar
TWM.

Oudezijds Voorburgwal, begin 20e eeuw, zicht op de Makelaarsbrug, ook wel Tabaksbrug, gezien vanaf Grimburgwal. Joop Terbrack en zijn gezin wonen rechtsachter het bruggetje. Het pand staat er nog steeds, recht tegenover Frascati (waarover later meer). Voorname plaats vlak bij het toenmalige stadhuis.

Over Geudeker later waarschijnlijk nog meer: een markante journalist die tijdens de oorlogsjaren enthousiast bleef schrijven over sport in Amsterdam. Gek? In het kader van “geef ’t volk brood en spelen” liet de bezetter sportverenigingen relatief ongemoeid. Dat bezijden een specifieke bevolkingsgroep onder de Nederlanders die in de loop van 1941 niet meer welkom was in clubverband... en een schop onder de kont toe kreeg. Geudeker nam overigens in het begin van die oorlog wel ontslag bij Het Volk, volgens de overlevering omdat de NSB-er Rost van Tonningen daar de touwtjes in handen kreeg (later schreef Geudeker overigens nog voor de illegale verzetkrant Parool). Grote bekendheid verwierf Geudeker echter vele jaren eerder, eind jaren twintig: als een Peter R. de Vries avant la lettre kreeg hij bij een geruchtmakende moordzaak twee onschuldig veroordeelden vrij. In ons bezit een lovend artikel van Geudeker over Taba

speler Lodewijk Post (broer van... lees het verhaal over Adje). Binnenkort in de Taba files.

Boven: sjouwer van tabakspartij op de Makelaarsbrug, of Tabaksbrug, jaren '30. Oudezijds voorburgwal 221 is links half zichtbaar.

the

TABBA

files

Waar de overschrijving uit 1941 ruim 75 jaar in het stadsarchief van Amsterdam bewaard maar ongevonden bleef, is eind 2017 na de vondst, en een korte intensieve zoektocht ene Tom Terbrack gevonden. In de roos: Tom blijkt de zoon van Christiaan Terbrack te zijn! Hij weet dat zijn vader Chris als jeugdvoetballer en jong senior bij Taba heeft gevoetbald. Chris vertelde dat destijds enthousiast en met trots. Later, in de jaren '60, is Chris de bovengemiddeld geïnteresseerde vader langs de lijn bij het Amstelveense NFC (Nieuwer-Amstelsche Football Club), waar Tom voetbalt. Tom voetbalt daar onder anderen in de B en A selectieteams, en Chris is er nog een tijdje secretaris van de jeugdafdeling. Maar voor ons als klap op de vuurpijl: Tom's broer Coen blijkt een prachtig familie archief te beheren. In deze Taba file twee van de mooiste foto's hieruit. Hieronder allereerst Joop als tabakskeurmeester... waarschijnlijk in de jaren twintig of dertig.

Links Joop Terbrack (personen rechts onbekend), tabakskeurmeester, vader van twee van de eerste Taba jeugdleden in 1933/34.

Het is (nog) niet bekend waar Joop precies werkzaam was. In latere Taba files zullen we wat uitgebreider ingaan op de tabakshandel in en rondom de Nes. Maar oude veilinghuizen als Frascati en de Brakke Grond werden omringd door toonzalen waar de wekelijks ingevoerde tabak werd gekeurd. Lodewijk Post, voetballer van het Taba AVB kampioensteam uit 1940, waar we hierboven kort aan refereerden, was bijvoorbeeld "monstertrekker" (afnemer van monsterstalen). Ook in de tabakshandel ruim honderd jaar geleden waren handelaren soms gespecialiseerd in afgekeurde partijen (die tegen dumprijzen werden verkocht). Voorwaar was tabakskeurder geen onbelangrijk beroep.

the

TABBA

files

De foto waar elk Taba hart van open zal breken hieronder. Het Taba adspiranten team uit waarschijnlijk 1934. Een jaar na oprichting van de club, in een seizoen waar Leo Horn hen als beginnend scheidsrechter trof. Linksboven staand Chris Terbrack, jongste zoon van Joop, die zich om nog onbekende reden in 1941 naar het bedrijfsteam van ons Neerlands trots Shell liet overschrijven. De andere, jongste broer Coen van onze bron Tom heeft bij zijn vader met potlood "topvoetballer" geschreven. Piet, de broer weer van Chris, één na oudste zoon van Joop, staat helemaal rechts, naast de nog onbekende volwassen leider (zie zijn geweldige voetbalschoenen onder opgerolde pijpen). Wie o wie was die man: dhr Sanders, Taba's eerste voorzitter? Misschien van tabakshandel de Bruine en Sanders?

Taba adspiranten team 1934. Archief familie Terbrack. Hoogstwaarschijnlijk op Taba's eerste veld in Badhoevedorp.

Het is een foto die waarschijnlijk zijn weerga niet gaat treffen. Kijk er vooral heel erg lang naar, en zie jezelf als jonge voetballer in dat team. Of ouder van, natuurlijk... In de Haarlemmermeerse polder, op een kilometer of vijf van Amsterdam. Want ja, Taba voetbalde niet in Amsterdam, maar tot einde oorlog in Badhoevedorp, indertijd een paar huizen in een verder volkomen lege polder. Ook daarover weer later meer. We weten dat Taba in de jaren dertig met goud-gele shirts (zwarte broek en bruine kousen) speelde. Dit is vooralsnog de enige foto waar je die kleuren in kan herkennen. Fantastisch! Mogen die kleuren weer snel te zien zijn.

the

TABAK

files

Er is nóg een verhaal aan de foto, die betrekking heeft op de jongen linksonder. Het gaat hier om Jim Grigoleit, later bekend geworden als Jumbo. Op de foto is hij een jaar of twaalf. Zijn zoon, ook Jim, kwam in 2016 met de vraag of Tabak nog informatie over zijn vader en z'n beste vriend Duif had (lees het stuk over Adje Gerritse): Jim junior had zich er namelijk altijd over verbaasd dat de beste vriend van zijn vader in de jaren vijftig opeens uit beeld verdween. We kwamen er al vrij snel achter dat Jacob, de werkelijke naam van Duif, in 1953 emigreert naar Bloemfontein, Zuid-Afrika. Hoewel dit een antwoord is op de vraag van Jim junior, lijkt het spoor daar dood te lopen. Totdat we halverwege 2017 opeens reactie krijgen op een mail naar een aantal van Duivenbooden's (achternaam van Jacob, vandaar Duif) in Zuid-Afrika: zoon en dochter van Duif wonen er nog steeds, en hebben nog materiaal van hun vader liggen

Waar we vol verwachting wachten op een duidelijker verhaal, na de eerste enthousiaste reacties, blijkt dat zoon en dochter terughoudender worden. Ze breken het contact af, met de mededeling het verleden het verleden te willen laten. Maar na het boven water komen van de foto van het Tabak jeugdteam worden we toch wel erg benieuwd. Waar Duif de zoon van een tabakswinkelier was (wandelaar eens langs de Jacob van Lennepstraat 2 h's, de oude tabakswinkel), konden we maar niet bedenken hoe Jumbo bij Tabak kwam. Dat moest wel via z'n matti Duif zijn, maar van hem wisten we niet zeker of hij Tabak had gevoetbald. In een allerlaatste poging vragen we aan de zoon en dochter van Duif of hij op de oude foto staat. We krijgen nog éénmaal antwoord: ja, Duif staat op de foto, maar er wordt niet gezegd waar... Niet iedereen stelt uiteindelijk prijs op gewroet in ouwe dingen, en de schrijver dezes kan zich daar best iets bij voorstellen. Wat in Amsterdam gebeurde blijft in Amsterdam natuurlijk. Ook daarover later meer...

DE HEL VAN FRASCATI

WANNEER de volkomen oningewijde het veilinglokaal Frascati in de Nes op een vroolijken Maartmorgen zou binnenkomen, zou hij het gevoel

het plan heeft om Frascati tot den laatsten steen af te breken.

En toch heeft er in Frascati een uiterst vreemde gebeurtenis plaats. Er wordt alleen maar

In 1933 verschijnt het prachtige boek "Amsterdam, zoals het leeft en werkt". Een volledig hoofdstuk wordt gewijd aan de habitat van Tabak's eerste leden. De titel "de hel van Frascati" heeft betrekking op de hectische momenten direct ná de veiling van Tabak... Neem eens de tijd om door het boek heen te bladeren, in de centrale bibliotheek van Amsterdam of het Amsterdams archief. Vol met prachtige foto's (die we in de Tabak files nog veelvuldig zullen gebruiken).

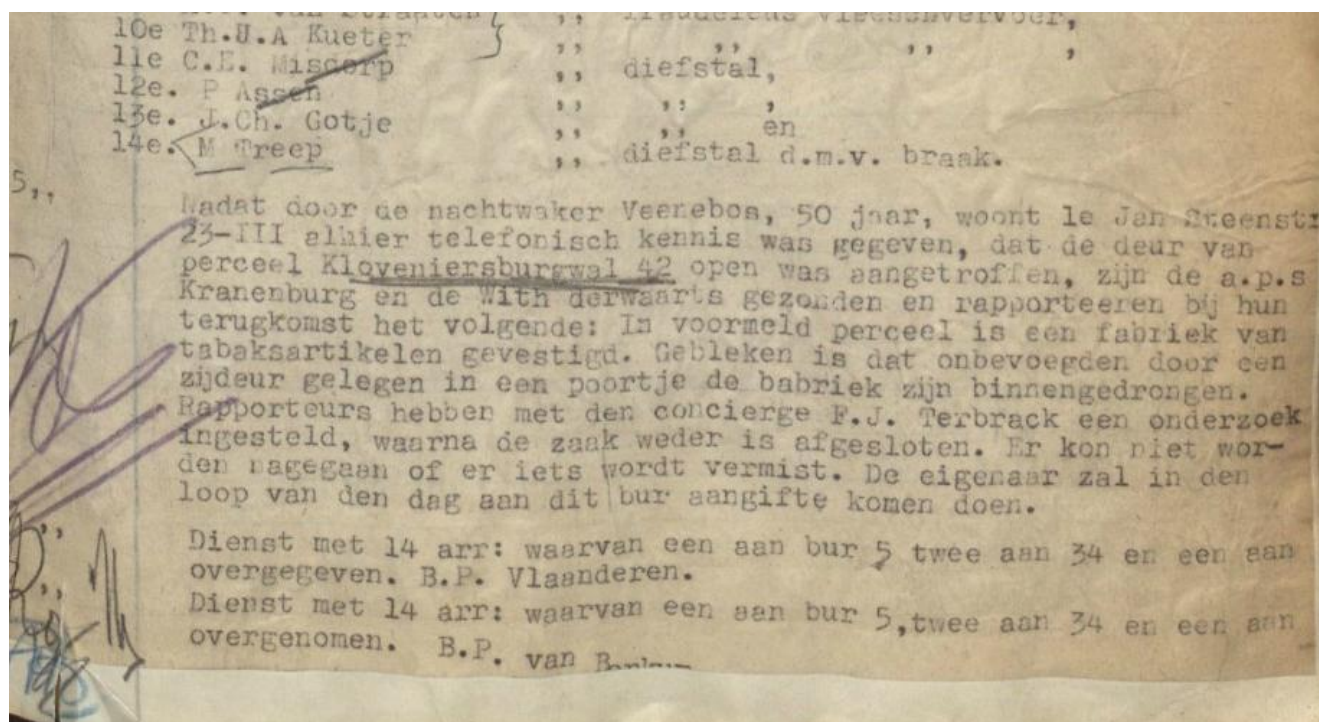
the

TABATA

files

De familie Terbrack. Het is niet duidelijk wat voor een rol ze bij de oprichting van Taba hadden. Duidelijk is dat Chris en Piet, zonen van Joop, leden van het eerste uur waren. En ook al was Joop geen vermogend tabakshandelaar, geheel onbemiddeld is hij als voornaam tabakskeurmeester niet geweest. Leuk overigens om de familie in 1954 te zien verhuizen naar een prachtige eensgezinswoning in het nieuw aangelegde West (Slotermeerlaan 72). We zien meer Taba leden de huidige westelijke ring passeren in die jaren: groen en lucht opzoekend in die mooie stadsuitbreiding.

Ten slotte. Het stadsarchief van Amsterdam heeft verschillende politie rapporten uit de tweede wereldoorlog openbaar gemaakt. We vinden daarin bijvoorbeeld Adje Gerritse (Taba's oud-international), Harry Riemersma (Taba icoon) en Louis Jonker (oud Taba speler/aanvoerder en voorzitter), allen om verschillende, maar vooral relatief onschuldige redenen (diefstalletjes van derden in ellendige tijden bijvoorbeeld). Zo ook Joop Terbrack. Volstrekt onschuldig, betrokken bij een gewoon onderzoek. Opgetekend zonder verdere bedoeling, maar bewaard en na de eeuwwisseling ingescand. Een soort van foto uit een grijs verleden. Joop in een rol als conciërge, niet als tabakskeurmeester. Niet gek, de tabakshandel lag op de rug met pootjes omhoog, stil te wezen nadat onze oosterburen al vroeg in 1940 de import van tabak vanuit Amsterdam hadden stilgelegd.

1939. Nee. Taba was in de jaren dertig bepaald niet het netste clubje voetballers van de AVB. Hoe kon je in hemelsnaam ook algemeen kampioen (1940) worden zonder ooit een keertje flink uit te delen? Het beeld anno 2018 is dat er een klein aantal zeer, zéér grote en dragende talenten voetbalden (zoals een Jim, Attie en

Harry, misschien meer), naast een fors aantal bijzonder sterke kerels (Louis, Lot, etc.). Die allen ook heel erg goed uit een ander vaatje konden tappen. Het zou best kunnen zijn dat een potje tegen Taba niet als heel erg plezierig werd ervaren. In eerste instantie omdat je hem verloor, in tweede instantie omdat het niet gezellig was. In de jaren dertig zijn van Taba

ERNSTIGE WAARSCHUWING AAN:

A. W. Gerritse, lid van Taba, wegens het bezigen van onbehoorlijke uitdrukkingen tegenover een tegenstander in den wedstrijd Taba I-IJ-boys I dd. 22 Jan. 1939.

the

TABA

files

voetballers verschillende aanvaringen met het gezag opgetekend. Van een relatief onschuldige vlag in de grond van de grensrechter, tot een uitval van onze kroonprins Adje Gerritse (fijn overigens, want daarmee konden we zijn terugkomst uit Alkmaar verifiëren).

Helemaal los van de mores van Taba met het scheidsrechterlijk gezag, werd er wel degelijk geïnvesteerd in het fluitisten korps. Scheidsrechters in de allerlaagste (bijvoorbeeld AVB) klassen wilden nog wel eens de huiselijke haard boven de velden verkiezen. Lees: twee ploegen zonder verplichte scheidsrechter te laten staan. Daarom erg mooi van zeker de AVB voorzitter Gosschalk om onderstaande test aan te bieden. Helaas geen tele-tijd machine beschikbaar, want hoe zou dat eruit gezien hebben?

DE SPORTWEEK

7

BELANGRIJK BERICHT

voor de scheidsrechters van A.V.B., K.N.V.B., A.K.V.B. en A.V.V.B.

De ijverige Technische Commissie van den Amsterdamschen Voetbalbond, die in het jaarverslag van den KNVB een bijzonder compliment kreeg van den voorzitter der Technische Commissie, den heer Herberts, heeft beslag weten te leggen op een instrument, waardoor de technische vaardigheid en vooral het snelle reageeren van de scheidsrechters kan worden „getest”. Zooals men weet worden in het buitenland met een dergelijk soort machine de reactiesnelheid van chauffeurs geregistreerd en met zoo'n overdonderend succes, dat de Philips-fabrieken te Eindhoven enkele maanden geleden het initiatief hebben genomen tot de constructie van een dergelijke test-machine, welke nog volmaakter is dan die, welke in het buitenland worden gebruikt.

Het mag de scheidsrechterscommissie van den AVB als een groote verdienste worden aangerekend, dat zij als eerste officieele instantie in Nederland beslag heeft weten te leggen op deze test-machine en a.s. Donder-

dagavond vanaf 8 uur de scheidsrechters in de gelegenheid zal stellen hun reactiesnelheid te testen en daarvoor een diploma te ontvangen, welke bij de eventuele promotie van heeren scheidsrechters in KNVB, AVB, AKVB en AVVB van groot belang kan worden geacht.

Door deze test bestaat de gelegenheid voor arbiters uit de lagere afdelingen, die nog nooit een wedstrijd uit een hogere klasse kregen en zelf toch overtuigd zijn van hun kwaliteiten de scheidsrechterscommissie, die voltallig aanwezig zal zijn, te laten zien, dat ook zij recht hebben op een beteren wedstrijd dan zij tot dusverre kregen. Iedere test duurt ongeveer drie minuten en twee machines zullen worden opgesteld in de bestuurs-

kamer van het Bondsbureau, Valeriusstraat 53, waar om 8 uur precies met de test zal worden aangevangen. De geheele proef staat onder de zeer deskundige leiding van den — eenige maanden geleden met den Nobelprijs vereerden en thans in ons land vertoevenden — professor Debye, die als oud-voetballer zich gaarne bereid heeft verklaard deze nieuwigheid in Amsterdam te demonstreeren, te meer waar hij in Berlijn reeds talloze malen een dergelijke test heeft georganiseerd.

Wij behoeven na deze uiteenzetting de heeren scheidsrechters van KNVB, AVB, AVVB en AKVB niet meer op te wekken zich te laten testen.

Donderdagavond a.s. 8 uur in het Bondsbureau! Het kan een belangrijk keerpunt zijn in de carrière van vele scheidsrechters.

AB MELHADO Jr.

Voor SPORTMASSAGE
JOH. POPTIE Jzn.
Zocherstr. 8 - Tel. 85011 - A'dam-W
Gediplom. Sport- en Heli-gymnast.
Masseur - Voetkundige

P.S. Naar wij zoo juist vernemen zal de internationale arbiter Hans Boekman als eerste „onder het mes” gaan.

Word abonnee van de Taba files: vijf Euro per seizoen, alles voor UNICEF. Zie bericht op www.afctaba.nl, of mail naar taba.historie@gmail.com voor meer informatie.

Bronnen: persoonlijk archief familie Terbrack (inclusief gesprekken met Tom Terbrack), materiaal en gesprekken Jim Grigoleit jr, mailcontact Dirk en Heidi Duivenbouden, beeldbank archief Amsterdam, boek „Amsterdam, zoals het leeft en werkt” (1933), archief Amsterdam (Sportweek, Sport in en om Amsterdam), www.delpher.nl (artikel trainer Bakker).